Uusia toimintamalleja avoimeen TKI-toimintaan

26.6.2019

Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) rahoittama korkeakoulutuksen kärkihanke nimeltä Ammattikorkeakoulujen avoin TKI, oppiminen ja innovaatioekosysteemi –hanke on ollut käynnissä nyt reilun vuoden. Tässä artikkelissa tarkastellaan tähän mennessä saatuja tuloksia sekä kerrotaan hankekauden jälkimmäisen puoliskon tavoitteista.

Koulutusta ja osaamisen jakamista

Hanke on käynnistynyt vauhdilla ja mukana olevat toimijat (11 ammattikorkeakoulua sekä yksi yliopisto) ovat järjestäneet Työpaketin 1 suunnitelmien mukaisesti erilaisia avoimen TKI-toiminnan koulutuksia omissa organisaatioissaan. Hanke on myös järjestänyt ajankohtaisista aiheista yhteisiä työpajoja sekä pitänyt verkossa AVOINwebinaareja, jotka ovat keränneet runsaasti osallistujia. Avoimen TKI-toiminnan tueksi on tehty useita verkkopohjaisia ja CC-BY -lisensoituja oppaita. Lisäksi on valmisteltu erilaisia sopimuksia avoimen TKI-toiminnan tarpeisiin. Valmisteilla on CampusOnlinen syksyn 2019 tarjontaan erityisesti YAMK-opiskelijoille suunnattu verkkokurssi, joka koostuu viidestä yhden opintopisteen moduulista.

Työpaketissa 2 toteutettavan palveluverkoston suunnittelu on edennyt aikataulussa. Palveluverkoston rakenne tulee perustumaan kahteen eri selvitykseen: 1) Aalto-yliopiston vuoden 2018 loppupuolella toteuttamaan kyselyyn liittyen avoimen TKI:n osaamisen, käytänteiden ja esteiden toimintakartoituksesta sekä 2) haastatteluihin, jotka on toteutettu hankkeeseen osallistuvissa ammattikorkeakouluissa kevään 2019 aikana. Tämä haastattelu-/fokusryhmätutkimus täydentää Aalto yliopiston toteuttamaa kyselytutkimusta ja samalla luo käsityksen millaista tuen ja tiedon tarvetta Avoimeen TKI- toimintaa ja avoimeen opetukseen koetaan.

Yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa

Avoimen TKI-integroidun oppimisen käsitettä on aloitettu tarkastelemaan Työpaketissa 3. Oppimisen avoimuus on myös yksi Tieteellisten seurain valtuuskunnan (TSV) johtaman kansallisen avoimen tieteen koordinaation neljästä osa-alueesta. Hankkeessa on tehty siksi yhteistyötä TSV:n oppimisen avoimuuden asiantuntijaryhmän kanssa ja CSC:n koordinoiman Avointen oppimateriaalien edistäminen –hankkeen sekä TYPEDA (Työelämäpedagogiikka – Asiantuntijuus, toimijuus ja työelämätaidot) -hankkeen kanssa. Työ on aloitettu määrittelemällä avoimen oppimisen käsitettä. Lisäksi avoimen TKI-integroidun oppimisen toteuttamistapoja ja hyviä käytäntöjä on myös kartoitettu.

Työpaketissa 4 on pohdittu, miten FAIR (löydettävissä, saatavissa, yhteentoimiva ja jatkokäytettävissä) -datapalvelut voisivat parhaiten palvella ammattikorkeakoulujen avoimen TKI-toiminnan tarpeita. Työskentelyä

on aloitettu yhteistyössä Aapa (Ammattikorkeakoulujen tietohallinnon johtajat) -verkoston kanssa. Myös esim. CSC:n kehittämää herkille tutkimusaineistoille soveltuvaa ePouta-palvelua on pilotoitu. IDA-säilytyspalvelun käyttöönottoa on testattu useammassa ammattikorkeakoulussa.

Ainakin osa Reportronic-järjestelmää (Repo) käyttävistä ammattikorkeakouluista on ottanut käyttöön Aineistot-tietokannan, johon ilmoitetaan hankkeissa kerättyjen aineistojen metatiedot. Tavoitteena on varmistaa, että vähintään organisaatiotasolla tiedetään, mitä aineistoja hankkeissa on kerätty. Metatietokannan kehittämistoimenpiteistä on myös sovittu järjestelmän toimittajan kanssa. Suunniteltu tietojen haravointi Reposta Etsimeen ei kuitenkaan näillä näkymin ole toteutumassa.

Työpaketissa 5 on pohdittu parasta toimintatapaa siihen, miten TKI-infrojen kuvailutiedot tullaan keräämään kansalliseen tutkimustietovarantoon. Tietovarannon tietokannan määrittelytyö on parhaillaan meneillään. Kaikille ammattikorkeakouluille on tulossa syksyn 2019 aikana infrakysely jossa ammattikorkeakoulut voivat ilmoittaa tietovarantoon tutkimusinfratietojaan. Lisäksi on kehitetty 3D-studiomallia, joka yhdistää henkilöitä, asioita, eri aloja, osaamista ja tiedetuottamista. Tavoitteena on luoda tämän avulla vahva brändi.

Hankekauden loppuaikana tullaan jalkauttamaan kertynyttä osaamista

Hankkeessa tehdyt toimenpiteet ovat kokonaisuudessaan kehittäneet ammattikorkeakoulujen avoimen TKI-toiminnan, oppimisen ja innovaatioekosysteemin kulttuuria sekä lisänneet siihen liittyvää osaamista. Myös uusia toimintamalleja on kehitetty ja otettu myös laajemmassa mittakaavassa käyttöön.

Tällä hetkellä näyttää siltä, että hankkeen jälkimmäisellä puoliskolla tullaan etenkin jalkauttamaan jo hankittua osaamista. Hankkeessa tullaan mm. laatimaan lisää avoimeen TKI-toimintaan liittyviä erilaisia mallisopimuksia, ohjeistuksia ja oppaita. Yhtenä tärkeänä tulevaisuuden päämääränä on myös helpdesk-verkoston käynnistäminen sekä sen testaaminen. Avoimen TKI-integroidun oppimisen suosituksia ja toimintamalleja etenkin sopimusten osalta kehitetään yhteistyössä Avointen oppimateriaalien sopimusmallityöryhmän kanssa. Lisäksi tullaan keskittymään etenkin vastuullisen aineistonhallinnan kehittämiseen, mm. metatietojen, avaamisen, laadunvarmistuksen ym. osalta sekä jatketaan edelleen työskentelyä innovaatioekosysteemiin liittyvien käytänteiden kehittämisessä.

Tavoitteena on, että hanke tulee kehittämään ja mahdollistamaan koko ammattikorkeakoulusektorin osaamista liittyen avointen toimintatapojen kehittämiseen. Osaamisen kasvua ja kehittymistä voidaan tarkastella tulevaisuudessa erilaisten mittareiden avulla (mm. OKM:n kypsyystasoarviointi, OKM:n julkaisutiedonkeruu, Arenen keräämä Light-kysely).

Hanke on ollut erittäin vaikuttava ammattikorkeakoulusektorilla. Se on jo tuonut paljon uutta osaamista ja muuttanut kokonaisuudessa ammattikorkeakoulujen TKI-toimintakulttuuria avoimemmaksi ja vastuullisemmaksi. Myös hankkeessa luodut toimintamallit, ohjeistukset ja työkalut ovat jo levinneet laajalle ja helpottaneet ammattikorkeakoulujen arkityötä. Hankkeessa on kiinnitetty huomiota etenkin siihen, että opitut asiat on saatu jalkautettua kaikkien käyttöön mahdollisimman pian. Tämän on mahdollistanut järjestetyt

työpajat, webinaarit sekä useissa kanavissa julkaistut julkaisut.

Osaaminen konkretisoituu TKI-toimijoiden arjessa

Hanke on lisännyt TKI-toimijoiden osaamista ja herättänyt kiinnostusta avoimiin toimintatapoihin. Hanke on lisännyt etenkin eri henkilöstöryhmien välistä yhteistyötä. Tämä on erityisen tärkeää, sillä avoimien toimintatapojen kehittäminen edellyttää usein usean eri asiantuntijaryhmän yhteistyötä ja osaamisen yhdistämistä. Myös yhteistyö eri ammattikorkeakoulujen välillä on lisääntynyt ja tiivistynyt. Hyvänä esimerkkinä on yhteisen helpdesk-verkoston suunnittelu. Yhteistyö on lisääntynyt myös yliopistosektorin kanssa. Tämä on ollut ollut erityisen tärkeää, sillä muilta toimijoita on saatu valmiita ohjeistuksia ja malleja, joita on voitu soveltaa myös ammattikorkeakoulukontekstissa. Kaiken kaikkiaan hanke on lisännyt ymmärrystä ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnasta ja sen eri osa-alueista sekä sisäisesti että ulkoisten yhteistyökumppaneiden (mm. yritykset) osalta.

Tämä artikkeli on kirjoitettu osana Ammattikorkeakoulujen avoin TKI, oppiminen & innovaatioekosysteemi –hanketta, joka on opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama korkeakoulutuksen kärkihanke. Hanketta koordinoi Seinäjoen ammattikorkeakoulu.

Seliina Päällysaho, SeAMKJaana Latvanen, SeAMKHanna Lahtinen, LaureaAnne Kärki, SAMK